

Moč in radost učenja

**Manifest za
učenje odraslih**
v 21. stoletju

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Manifest za učenje odraslih v 21. stoletju

Manifest za učenje odraslih v 21. stoletju
Moč in radost učenja

Založnik izvirne izdaje: Evropsko združenje za izobraževanje odraslih –

EAEA

Besedilo: Vsebina je rezultat skupnega dela osebja,
upravnega odbora in članov EAEA

Oblikovanje: Nina Turina, Studio Noon

Prevod: Petra Cvek

Ljubljana, 2025

Založnik slovenske izdaje: Andragoški center Slovenije
E-izdaja: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/manifest-eaea-2024>

**Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni
knjižnici v Ljubljani**

COBISS.SI-ID 246327299

ISBN 978-961-7116-93-9 (PDF)

Ta publikacija je objavljena s finančno podporo finskega Ministrstva za izobraževanje in kulturo.

Publikacijo financira Evropska unija, v njej izražena stališča in mnenja pa so izključno stališča avtorjev in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Evropska unija in EACEA ne moreta biti odgovorni zanje.

Vsi udeleženci so podali soglasje za objavo fotografij (na katerih so morda prisotni) z dogodkov na družbenih omrežjih, kot sta Twitter in Facebook, za namen promocije EAEA in izobraževanja odraslih v Evropi, v skladu z GDPR.

MINISTRY OF
EDUCATION AND CULTURE
FINLAND

Co-funded by
the European Union

Vsebina

Moč in radost učenja	03
Mir in demokracija	06
Trajnostni razvoj in zeleni prehod	09
Dobro počutje in odpornost	12
Spretnosti za življenje	14
Vključevanje, opolnomočenje in socialna pravičnost	17
Zaposlovanje in delo	20
Digitalizacija	23
Demografske spremembe in migracije	25
Izobraževanje odraslih ter evropske in mednarodne politike	28

Moč in radost učenja

Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (EAEA) s tem manifestom predlaga ustvarjanje učeče se Evrope:

Evrope, ki bo oblikovala pozitivno prihodnost, vključujoč vse potrebne spretnosti, znanja in kompetence. EAEA in njenih 120 članic iz 43 evropskih držav poziva k vseevropskemu prizadevanju za rešavanje sodobnih izzivov z učenjem in izobraževanjem odraslih.

S tem manifestom želimo predstaviti, kako lahko učenje in izobraževanje odraslih (UIO) prispeva k reševanju številnih izzivov v Evropi. Predstavljamo argumente, izsledke raziskav, dobre prakse in zgodbe učečih se odraslih. Z vsem tem bomo prikazali, da učenje in izobraževanje odraslih spreminja življenje posameznikov in preoblikuje družbo.

Poudarjamo tudi veselje do učenja. Učenje in izobraževanje odraslih ima številne koristi – učeči se pridobijo več samozavesti, več socialnih stikov, boljše zdravje in številne druge prednosti. Razumevanje in doživljanje radosti učenja bi moralo biti in lahko je del življenja vsakogar.

Zgradimo torej učečo se Evropo, kjer bomo vsi deležni moči in radosti učenja!

Kaj vključuje učenje in izobraževanje odraslih?

Učenje in izobraževanje odraslih vključuje tri ključna področja učenja in spretnosti. Prvo področje obsega pismenost in temeljne spretnosti, drugo nadaljnje izobraževanje in poklicne spretnosti, tretje pa splošno, ljudsko in skupnostno izobraževanje ter državljanske spretnosti.

Končni cilj UIO je zagotoviti, da odrasli vse življenje lahko v celoti sodelujejo v družbi, tudi v svetu dela. UIO posameznikom omogoča razvoj potrebnih veščin za uresničevanje njihovih pravic in prevzemanje nadzora nad lastno prihodnostjo. Spodbuja osebni in poklicni razvoj ter tako krepi aktivno vključenost odraslih v družbo, skupnosti in okolje. Prav tako prispeva k okoljski in vključujoči ekonomski blaginji ter dostojnemu delu.

UIO zato predstavlja »ključno orodje za zmanjševanje revščine, krepitev zdravja in dobrega počutja ter širitev trajnostnih učnih družb.«¹

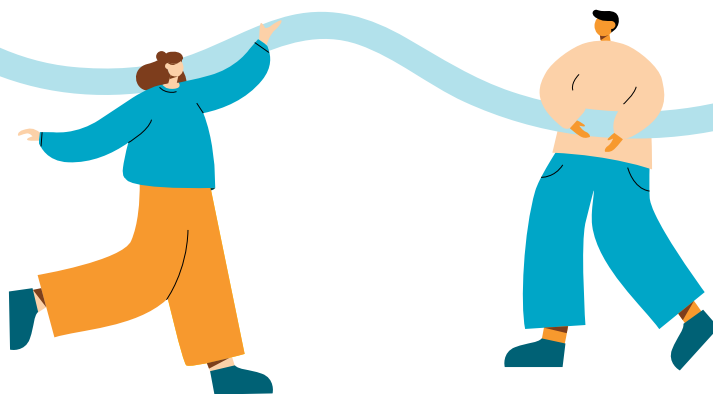
UIO ima v mnogih evropskih državah dolgo tradicijo. V različnih jezikih ga imenujemo *folkbildning*, *Volksbildung* ali *educación popular*. Združujemo vse oblike učenja, osredotočamo pa se na neformalno in splošno učenje in izobraževanje odraslih.

Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (EAEA) skupaj s svojimi 120 članicami iz 43 držav je opredelilo ključna načela učenja in izobraževanja odraslih:

- Učenje in izobraževanje odraslih je človekova pravica in skupna dobrina.
- Vsakdo ima pravico do dostopa in vključitve v kakovostno UIO in bi mu to moralo biti omogočeno.
- UIO lahko spreminja življenja posameznikov, družin, sosesk in skupnosti. Lahko prispeva k boljši prihodnosti posameznih držav in Evrope.
- Vsakdo se lahko uči. To vključuje ljudi vseh starosti, družbenih položajev, skupnosti in nevro različne posameznike.
- UIO je sestavni del demokratičnih družb in struktur.
- UIO mora temeljiti na vrednotah socialne vključenosti, enakopravnosti in spoštovanja raznolikosti.
- Učeči se mora biti v središču razvoja, metodologije, procesa in rezultatov vsega UIO.
- UIO lahko opolnomoči učeče se za sodelovanje v družbi.

¹ UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2015). UNESCO Recommendation on Adult Learning and Education (RALE). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.uil.unesco.org/en/adult-education/unesco-recommendation>.

- Ljudske univerze, skupnostno izobraževanje in modeli ljudskega izobraževanja zagotavljajo transformativne pristope k UIO v korist družbe in skupnosti.
- UIO mora biti prilagodljivo, prav tako pa mora zagotavljati vključujoče in celovite podpirne sisteme, da bi pritegnilo ljudi iz prikrajšanih ali marginaliziranih skupnosti in/ali tiste z nizkimi temeljnimi spretnostmi.
- Da bi preprečili *Matejev učinek* (bolj izobraženi posamezniki imajo več priložnosti za učenje), si mora UIO prizadevati za vključevanje prikrajšanih učečih se, na primer z delovnimi mesti, ter s tem preprečiti izključevanje oseb z nižjimi formalnimi kvalifikacijami.
- Uporaba metod in praks, ki spodbujajo opolnomočenje posameznika, socialno vključenost in kreativnost, zagotavlja pomembne, transformativne in navdihujoče učne izkušnje. To je še posebno pomembno za ljudi, ki so zaradi prejšnjih negativnih učnih izkušenj izgubili zaupanje v formalno izobraževanje.
- UIO krepi dobro počutje, duševno zdravje ter razvoj posameznika in skupnosti.
- Strokovni in usposobljeni izobraževalci odraslih (pogosto imenovani mentorji, trenerji ali učitelji) in strokovno osebje so osrednjega pomena za izvajanje učinkovitih in kakovostnih programov UIO.
- Krepitev zmogljivosti in uporaba reflektivnih pristopov v UIO sta ključnega pomena za prilagajanje in napovedovanje sprememb na področju učenja in poučevanja.
- Sodelovanje (institucionalno, lokalno, regionalno, evropsko in globalno) je ključnega pomena za prepoznavnost UIO ter medsebojno učenje in izmenjavo najboljših praks.
- V poglavju *Priporočila* so strnjeni naši predlogi, kako ta načela uresničiti.

Izzivi:

- Naraščajoči sovražni govor, radikalizacija, populizem, ksenofobija, antisemitizem in zanikanje znanstvenih dokazov, pri čemer imajo pomembno vlogo družbeni mediji in lažne novice.
- Krepitev avtoritarnih stališč, zaostrena geopolitična situacija ter zaskrbljujoči izidi volitev in spremembe v volilnem vedenju.
- Oboroženi konflikti in izredne razmere v Evropi in onkraj njenih meja.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

UIO je bistvenega pomena za spodbujanje kritičnega razmišljanja ter živahne in navdihujoče civilne družbe. UIO omogoča varno okolje za razvoj aktivnega državljanstva, prav tako ima dolgo tradicijo grajenja mostov med ljudmi, čezmejnega povezovanja in spodbujanja sprave. Državljske spretnosti in učenje lahko krepijo zaupanje ter zmanjšajo vpliv sovražnega govora. Za to si moramo prizadevati ne le v Evropi, temveč po vsem svetu. UIO lahko pripomore k večjemu razumevanju in občutku odgovornosti Evropejcev do kolonialne dediščine in njenih mehanizmov, ki še vedno obstajajo.

UIO je ključno za razumevanje digitalnega sveta, saj ima osrednjo vlogo pri spodbujanju visoke ravni medijske pismenosti. UIO povezuje ljudi in spodbuja boljše razumevanje med učečimi se ter različnimi skupinami ljudi in tako ustvarja prostor za izmenjavo, sodelovanje in medsebojno spoštovanje.

UIO prispeva h krepitvi civilne družbe s spodbujanjem odgovornosti in občutka pripadnosti Evropi in globalni skupnosti. Demokracija temelji na množičnem in aktivnem vključevanju v procese odločanja, pa tudi na kritičnem razmisleku o političnih in družbenih vprašanjih vseh državljanov in deležnikov.

EAEA in njene članice se zavzemajo za predanost Evropi in njenim vrednotam. Verjamemo, da so mir, demokracija, medkulturni dialog, socialna pravičnost in sodelovanje ključnega pomena za Evropo, ki temelji na spoštovanju, vključenosti in povezanosti.

Demokracija ter učenje in izobraževanje odraslih v Evropi sta neločljivo povezana, saj imata skupno zgodovinsko ozadje. Številne organizacije za UIO so nastale iz emancipacijskih gibanj (kot so delavska, ženska in verska) ter so bile ključne za oblikovanje demokratičnih struktur, socialne blaginje in gospodarskega razvoja Evrope.

Izsledki raziskav

Preston (2004) je analiziral vpliv UIO na aktivno državljanstvo učečih se in oblikovanje vrednot, predvsem strpnosti. Vključevanje posameznikov v izobraževanje nakazuje stopnjo udeležbe v javnem življenju, saj velja, da »bolj ko so učenci vključeni v izobraževanje, bolj so pripravljeni konstruktivno sodelovati v javnem življenju.«² Poleg tega UIO vodi v povečanje rasne strpnosti in večjo verjetnost za udeležbo na volitvah. Preston je ugotovil, da učenje vpliva na priložnostno in formalno državljansko udeležbo. Posameznikom pomaga ustvariti, vzdrževati, razgraditi, obnoviti in obogatiti socialne mreže.

Poleg tega učenje vpliva na oblikovanje vrednot. Vprašani so poročali o spremembah na področju strpnosti, razumevanja in spoštovanja. Sodobna raziskava Smitha in Duchwortha (2023) »kritizira ozko usmerjene politike pridobivanja spretnosti v nadaljnjem izobraževanju ter osvetljuje vpliv, ki ga imajo visoke šole in vseživljenjsko učenje na socialno pravičnost posameznikov, njihovih družin in skupnosti.«³ Državljsko in družbeno udeležbo kot rezultat učenja je analizirala tudi Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).⁴

DOBRA PRAKSA

Državljska diplomacija

Globalni izzivi ne poznajo nacionalnih meja in jih je mogoče rešiti le s skupnim, čezmejnim sodelovanjem – tako na politični kot družbeni ravni. Na podlagi koncepta *državljske diplomacije* (Citizen Diplomacy) je nastala mreža Urban X-Change⁵, ki devetim nemškimi ljudskimi univerzami (Volkshochschule) ter njihovim partnerskim organizacijam v Veliki Britaniji, Ukrajini in ZDA ponuja priložnost za izvajanje čezmejnih kulturnih in izobraževalnih dejavnosti v tesnem sodelovanju z lokalnimi mestnimi oblastmi in civilno družbo.

Tematski okvir sodelovanja je bil določen z Agendo 2030 in zajema področja od ravnanja z odpadki, izobraževanja za mir, sprejemajoče kulture za migrante do izkušeni skupnosti LGBTQIA+. Projekt torej ne omogoča le medsebojnega učenja in izmenjave, ampak prispeva tudi k boljšemu razumevanju partnerskih držav.

² Preston, J., & Feinstein, L. (2004). Adult education and attitude change: Wider benefits of learning (Research Report No. 11). Retrieved from <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10015019/>

³ Smith, R., & Duckworth, V. (2023). Transformative teaching and learning in further education: Pedagogies of hope and social justice. DOI: [10.1332/policypress/9781447362326.001.0001](https://doi.org/10.1332/policypress/9781447362326.001.0001)

⁴ Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD). (n.d.). Understanding the social outcomes of learning. Retrieved April 15, 2024, from <https://www.oecd.org/education/cei/understandingthesocialoutcomesoflearning.htm>

⁵ Urban X-Change Network. (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.urbanxchange-network.org/>

Vloga učenja v krizi

Odkar so ruske enote februarja 2022 začele obsežno invazijo, so se morali ponudniki UIO v od vojne razdejani Ukrajini navaditi na to, da se jim življenje lahko spremeni čez noč. Vendar pa je glavna naloga izvajalcev UIO ostala nespremenjena – razvijati spretnosti in nuditi podporo skupnosti, ki z izobraževanjem in usposabljanjem krepí odpornost vsakega posameznika, bodisi na področju duševnega ali telesnega zdravja, preživetja v kriznih razmerah ali prilagajanja na novo okolje v Ukrajini ali tujini.

Center UIO v Nikopolu na jugu Ukrajine, le nekaj kilometrov od jedrske elektrarne, ki je bila zavzeta v prvi fazi vojne, je imel na razpolago šivalne stroje. Na kratke nekajdnevne tečaje so vpisali 40 do 45 žensk, ki so začele šivati oblačila za vojsko in lokalne obrambne skupine ter pripravljati komplete za prvo pomoč in medicinske pripomočke.

Ponudniki UIO nadaljujejo svoje dejavnosti in razvijajo nove kratkotrajne poklicne tečaje za notranje razseljene osebe, vojne veterane in tiste, ki so izgubili zaposlitev. Poskušajo zagotoviti tudi psihološko podporo z individualnimi svetovanji in posebnimi skupinskimi srečanji z uporabo umetnostne terapije. Številna usposabljanja potekajo v zakloniščih. Zavedanje o pomembni vlogi, ki jo ima UIO, v družbi zelo hitro narašča, povpraševanja po neformalnih programih je veliko. Poleg tega so pozitivne tudi izkušnje s stalnim financiranjem neformalnega UIO iz proračunov lokalnih skupnosti.

Eirini, Nemčija

“Pozdravljeni, moje ime je Eirini in že več kot eno leto obiskujem Ljudsko univerzo v Bochumu. Prihajam iz Grčije, od leta 2015 pa živim v Nemčiji. V preteklosti nisem imela dobrih izkušenj z izobraževanjem, zato sem šolanje opustila. Odkar obiskujem Ljudsko univerzo, pa se je moj pogled na izobraževanje spremenil.

Že od samega začetka sem bila deležna ravno pravih izzivov in kakovostnega poučevanja. Tudi z drugimi udeleženci sem imela večinoma le pozitivne izkušnje. Za Ljudsko univerzo Bochum sem izvedela na agenciji za zaposlovanje.

Sprva me je bilo strah ponovne vključitve v izobraževanje tudi zato, ker nisem zelo dobro znala nemško. Vendar so mi na Ljudski univerzi nudili podporo in moje znanje nemščine se je močno izboljšalo. S pomočjo Ljudske univerze sem spoznala, kaj lahko počnem v življenju in na kakšen način se želim razvijati.

Vesela sem, da sem začela obiskovati Ljudsko univerzo. To priporočam vsem, ki imajo težave v življenju in ki želijo pridobiti izobrazbo. V sklopu projekta, pri katerem sem skupaj z drugimi sodelovala pol šolskega leta, sem spoznala, da ni pomembno, od kod ljudje prihajajo in kdo so. Vsi skupaj imamo en svet in naš skupni cilj je, da ga ohranimo.

”

Trajnostni razvoj in zeleni prehod

Izzivi:

- Podnebne spremembe in njihove posledice.
- Okoljske težave, kot so izguba biotske raznovrstnosti, zavržena hrana, onesnaženje zraka, onesnaženje s plastiko, degradacija tal.
- Doseganje in izvajanje ciljev trajnostnega razvoja.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

UIO prispeva k trajnostnosti na vseh ravneh, saj ne zagotavljanja le veščin, znanj in kompetenc, temveč tudi informacije, prostor za razpravo in ustvarjalnost pri razvoju novih življenjskih slogov, projektov in pristopov, ki so nujni za zeleni prehod in trajnostni razvoj. To vključuje praktične rešitve za zelo specifične probleme (npr. recikliranje in kreativna ponovna uporaba materialov, urbano vrtnarjenje in mestno čebelarstvo), pa tudi vzpostavljanje dialoga ter sodelovanje v širših družbenih razpravah za boljše razumevanje vloge vseh deležnikov in iskanje temeljnih vzrokov težav. Kot kažejo primeri dobrih praks, lahko UIO spodbuja inovativne načine življenja, učenja in dela.

Spoprijemanje s podnebno krizo se lahko zdi neobvladljivo tako na individualni ravni kot na ravni skupnosti. Vendar pa bogastvo in raznolikost primerov, ki so jih učeči se odrasli, izobraževalci in organizatorji v skupnosti delili z EAEA, dokazujejo, da na lokalni ravni delujejo številne iniciative. Čeprav se lokalni konteksti ali osebne motivacije za ukrepanje morda razlikujejo, so vrednote aktivnega delovanja, empatije in dialoga vidne na vseh področjih.

Iz globalne Agende 2030 je razvidno, da UIO prispeva k uresničevanju vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja s postavljanjem temeljev za spremembe na socialnem, političnem, ekonomskem, ekološkem in kulturnem področju. Pri vsakem od 17 ciljev je vsaj en kazalnik doseganja cilja povezan z učenjem, usposabljanjem, izobraževanjem ali vsaj ozaveščanjem o pomenu izobraževanja. Hkrati UIO in vseživljenjsko učenje nista prepoznana le kot prečni cilj in metoda za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, temveč tudi kot samostojni cilj. V skladu s cilji trajnostnega razvoja je namreč treba vsem ljudem zagotoviti vključujoče, pravično in kakovostno izobraževanje ter priložnosti za vseživljenjsko učenje.

Izsledki raziskav

Prehod v zeleno gospodarstvo zahteva spremembe v vseh sektorjih in poklicih, pri čemer morajo imeti ključno vlogo poklicno izobraževanje in usposabljanje ter UIO. Oblikovalci politik morajo prepoznati to vlogo, ko odločajo o dodelitvi sredstev, ki bodo namenjena oživitvi gospodarstva. Ne glede na to, ali gre za pridobivanje novih spretnosti za nova delovna mesta, kot so obnovljivi viri energije, ali pa za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo na obstoječih delovnih mestih, kot je prehod na ekološko kmetovanje in ravnanje z odpadki, so UIO ter razvoj spretnosti ključnega pomena za prihodnost naših industrij, delavcev in gospodarstev.

DOBRA PRAKSA

Državlanski potni list

Projekt Državlanski potni list 2030 (Citizen's Passport 2030)⁷, ki ga izvaja Ljudska univerza Jura v Švici, omogoča lastnikom potnega lista, ki so hkrati udeleženci UIO, da zbirajo točke v štirih kategorijah učnih aktivnosti: spretnosti za okoljsko trajnost, spretnosti poslušanja in samorefleksije, spretnosti za gradnjo skupnosti in socialno vključenost ter spretnosti za telesno in duševno dobro počutje. Te štiri kategorije vključujejo širši nabor spretnosti, potrebnih za trajnost in zeleni prehod. Z udeležbo na tečajih UIO lahko udeleženci zbirajo točke in pridobivajo žige v svoje potne liste. Točke lahko pridobijo tudi z branjem izbranih knjig iz *Bibliobusa*, premične knjižnice, ki obiskuje vasi in oddaljena območja z omejenim dostopom do javnih knjižnic. Enkrat letno so najboljši učeči se odrasli – tisti, ki so zbrali največ žigov – nagrajeni s priznanjem.

DOBRA PRAKSA

Solarna kuhinja v Gruziji

V okviru subvencijskega programa Inovacije v izobraževanju odraslih inštituta DVV International, je interaktivni muzej Shuqura izvedel projekt Solarna kuhinja ali paraboloidni solarni kuhalnik (Solar Kitchen or paraboloidal Sunlight Cooker).⁸

Projekt predstavlja uporabo sončne energije kot enega najučinkovitejših naravnih virov ter podpira popularizacijo okolju prijaznih metod kuhanja z uporabo sončne energije v Gruziji. V ta namen je muzej Shuqura izdelal pet solarnih kuhalnikov in jih razdelil petim gruzijskim centrom UIO. Projekt spodbuja ozaveščenost o učinkoviti rabi naravnih virov ter lokalni skupnosti ponuja alternativni način rabe energije. Centri UIO uporabljajo solarne kuhalnike v korist skupnosti, predvsem za kuharske tečaje in javne prireditve na prostem. Poleg tega so vsi vključeni centri vzpostavili ekološke svetovalne službe in sodelujejo z lokalnimi skupnostmi pri širjenju informacij o okoljskih temah, vključno s trajnostno gradnjo, materiali ter socialnim in okoljskim razvojem.

⁶ Jeon, S. (OECD). (2020). Adult education and training for green transitions. In *The role of adult education in fostering environmental awareness* (pp. 11-16). Vienna.

⁷ Le projet «Passeport Citoyen 2030» a été réalisé de 2020 à 2022 avec l'UP Jurassienne. (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.passeportcitoyen2030.ch/>

⁸ DVV International revealed the winners of the grant programme «Innovation in Adult Education.» (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.dvv-international.ge/georgia/news/article/dvv-international-revealed-the-winners-of-the-grant-programme-innovation-in-adult-education>

We Change It

Organizacija ASTO⁹ (Patras, Grčija) oblikuje majhne skupine ljudi, 15 do 20 posameznikov, ki sodelujejo pri načrtovanju in izvajanju različnih akcij. Med udeleženci ni stroge delitve na učeče se in učitelje, vse skupine namreč temeljijo na medvrstniškem učenju. Vse skupine imajo podobne cilje, vendar pa vsaka pokriva specifično področje, udeleženci razpravljajo o različnih temah in ukrepajo v skladu s sprejetimi dogovori. Skupina Mi spreminjamo (We Change It) je bila ustanovljena po tem, ko so nekateri člani skupnosti prostovoljno pričeli čistiti lokalno plažo. Začelo se je kot majhna pobuda, postopoma pa se je pridružilo vedno več ljudi, ki so želeli ponovno prevzeti odgovornost za ravnanje z naravo. Danes skupina šteje približno 50 članov, ki se redno srečujejo, 200 pa jih sodeluje v najbolj priljubljenih dejavnostih. Ena od najnovejših pobud skupine je gradnja knjižnice semen in obnovitev javnega trga, da bo ta bolj zelen in vključujoč.

Zagotavljanje zelenih spretnosti v skupnostnih centrih: od Turčije do Belgije

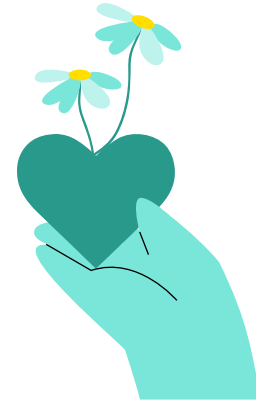
Skupnostni center Kirikhan je odprla in med letoma 2013 in 2020 upravljala organizacija *Youths Union for Voluntary Action – YUVA* (Zveza mladih za prostovoljno delovanje). Center je sirskega begunca in lokalnim prebivalcem vseh starostnih skupin zagotavljal različne storitve (skrb za preživetje, izobraževanje in zaščito). Čeprav je trenutno zaprt, so v sklopu njegovega delovanja v preteklosti izvajali pobude, kot so brezmesni ponedeljki, ekološki izobraževalni programi, kompostiranje in politika ničelnih odpadkov. Z namenom ozaveščanja o trajnosti so organizirali tudi piknike in kuharske delavnice.

Skupnostni center Elzenhof iz Bruslja privablja udeležence z različnimi dejavnostmi. Številne temeljijo na načelih trajnosti in vključujejo popravilnico, tečaje kuhanja iz ostankov hrane ter razstavo o podnebni pravičnosti.

Skupnostni center Elzenhof (2023).
Fotografija: Aleksandra Kozyra.

Dobro počutje in odpornost

Izzivi:

- Visoko tveganje za izgorelost in druge duševne ter telesne zdravstvene težave, povezane s stresom, socialna izolacija, občutki brezupa ob soočanju s številnimi izzivi.
- Pomanjkanje samozavesti, lastne učinkovitosti in občutka smisla.
- Pomanjkanje podpore in orodij za krepitev odpornosti.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

Raziskave kažejo, da UIO, še posebno transformativno učenje, krepi samozavest in lastno učinkovitost posameznikov. Ljudem pomaga prepoznati svoje veščine in spretnosti, kar jim omogoča boljše upravljanje z lastnim življenjem ter se aktivno vključevati v skupnost.

Sodelovanje v učnih aktivnostih odraslim ponuja priložnost, da pridobijo ključne spretnosti za dobro počutje in odpornost ter tako prevzamejo nadzor nad svojim življenjem in prispevajo tako k osebni preobrazbi kot k preobrazi družbe. To vodi k večjemu zadovoljstvu z življenjem pa tudi močnejšemu občutku življenjskega smisla. Med ključne spretnosti za dobro počutje in odpornost med drugimi spadajo tudi kritično mišljenje, odprtost, čustvena regulacija, vestnost, ekstrovertiranost in sodelovanje.

Dobro počutje je neposredno povezano s konceptom odpornosti oziroma sposobnostjo uspešnega prilagajanja na zahtevne življenjske preizkušnje, kot so zdravstvene težave, življenjske prelomnice in spremembe,

povezane s staranjem. Vključuje tudi prilagajanje posameznikovega vedenja zahtevam, ki jih prinašajo družbene, ekonomske in okoljske spremembe ter zunanje krize v najširšem smislu.

Poleg tega programi UIO združujejo ljudi s skupnimi interesi in prispevajo k ustvarjanju občutka pripadnosti (s srečanji v živo ali po spletu), kar prispeva k boljši socialni vključenosti ter posledično boljšemu počutju in večji odpornosti. UIO spodbuja zdravje in dobro počutje s široko paleto vadbenih in športnih programov za ljudi različnih starosti in interesov, tečaji o prehrani ter pripravi zdravih obrokov.

Pomembno je poudariti, da te spretnosti ne prispevajo le k osebni razvoju in občutku izpolnjenosti posameznikov, temveč imajo tudi zelo pozitiven vpliv na njihovo socialno življenje in poklicni razvoj. Aktivno spodbujanje dobrega počutja delavcev v delovnem okolju in izven njega pomaga preprečevati dolgotrajno odsotnost z dela zaradi izgorelosti in druge zdravstvene težave, povezane s stresom. Prav tako prispeva k nižji fluktuaciji zaposlenih in večjemu zadovoljstvu pri delu.

Izsledki raziskav

UIO vpliva na višino dohodka in stopnjo zaposljivosti posameznikov ter na stališča in vedenja, s katerimi prispevajo k svojemu duševnemu zdravju. »Natančneje, ljudem ponuja vire, ki jih lahko uporabijo za doseg sprememb v svojem življenju, te pa so še posebno pomembne za tiste, ki so imeli od začetnega izobraževanja najmanj koristi.

Še vedno ni možno jasno opredeliti, kateri viri posameznikom pomagajo dosegati katere spremembe, znano pa je, da lahko zelo praktične veščine, tiste, ki so pogosto podcenjene kot *temeljne spretnosti* ali *zgolj osnovne*, drastično izboljšajo kakovost življenja posameznikov. Izsledki raziskav kažejo, da učenje odraslih zagotavlja vire, ki jim omogočajo pomembne spremembe, ga pa kljub temu ne smemo razumeti kot *pedagoški aspirin*, ki bi na vse ljudi imel takojšnji učinek. Vsekakor pa lahko z veliko gotovostjo trdimo, da učenje odraslih združuje tako širše življenjske spretnosti kot tudi praktične, hkrati pa jih tudi preseže in ponuja tisto, kar je Raymond Williams (1983) imenoval 'viri za potovanje upanja'.¹⁰

DOBRA PRAKSA

Pozitivni ljudje

Partnerski projekt Pozitivni ljudje (Positive People)¹¹ vodi socialno podjetje Pluss, ki deluje v okrajih Cornwall, Devon in Somerset. V sklopu projekta je na voljo učna podpora najbolj socialno izključenim in ranljivim posameznikom v družbi, pri čemer številne učne priložnosti prilagajajo njihovim individualnim potrebam. Med dejavnostmi, ki delujejo v okviru projekta, je na primer trgovina Feel Good Shop v Plymouthu. Člani te skupnosti so se učili o zdravem načinu življenja s pomočjo zdravstvenih in dobrodelnih organizacij, ki kot partnerji sodelujejo v projektu. Od svetovalcev, zaposlenih pri organizaciji Citizens Advice Bureau, so pridobili znanja o upravljanju financ, v okviru projekta so se naučili tudi bolje uporabljati digitalne naprave in še mnogo več. Projekt *Positive People* spodbuja tudi trajnost in vključujoč način življenja, saj so v sklopu projekta organizirane tudi dejavnosti, ki pokrivajo področja trajnostnosti, etičnega potrošništva, povezovanja z drugimi in vračanja skupnosti.

Zgodba učečega se

13

— Deborah, 43, Irska

“ Verjamem, da se je moja pot okrevanja začela v pogovorni skupini Cork Migrant centra. Tam nisem le delila svojih izkušenj kot migrantka, temveč so ponujali tudi kratke tečaje in usposabljanja. Opravila sem tečaj za usposabljanje trenerjev, ki mi je kasneje omogočil, da sem vodila delavnice o starševstvu in pomagala drugim migrantkam pri soočanju z novimi zakoni in kulturnimi razlikami. Dobili smo tudi informacije o delavnicah, ki so se izvajale v skupnosti. Seznanili so me z usposabljanjem za medkulturni dialog, ki sem se ga udeležila in ga zdaj tudi vodim. V tem okolju smo vsi pridobili moč.

Ko začneš s tečajem, si vzpostaviš rutino. Vsako jutro se zbudiš in se nečesa veseliš. Spoznaš podobno misleče ljudi, s katerimi se lahko povežeš. Potem začneš brati, tvoj um se širi, tvoja domišljija raste. Učiš se novih stvari. Postaneš del skupine močnih in zanimivih ljudi, ki prinašajo svoje zgodbe. Začneš čutiti, da nekam spadaš. Pridobiš izobrazbo. Pridobiš moč. Vse se premakne na novo raven!

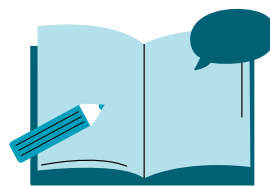
Izobraževanje je prispevalo k mojemu duševnemu zdravju, imelo je pozitiven vpliv tudi na moje življenje in mojo družino. Zdaj sem ponovno na fakulteti in sem vpisana na podiplomski program iz družinskega prava na Univerzi v Corku.”

¹⁰ Field, J. (2011). Adult learning, health and well-being – changing lives. *ADULT LEARNER 2011, The Irish Journal of Adult and Community Education*. Retrieved from <https://www.aontas.com/assets/resources/Adult-Learner-Journal/AONTAS%20Adult%20Learner%20Journal%202011.pdf>

¹¹ Positive People Programme. (2017-2023). Retrieved April 15, 2024, from <https://regalenetwork.eu/wp-content/uploads/2022/06/45.-REGALE-Good-Practice-Positive-People-UK.docx.pdf>

Izzivi:

- Velik delež odraslih v Evropi ne dosega temeljnih in ključnih spretnosti, prav tako ne spretnosti, potrebnih za uspešno upravljanje svojega življenja.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

Vsakdo bi moral dosegati temeljne spretnosti in veščine, potrebne za življenje in delo v 21. stoletju. UIO ne le zagotavlja potrebne spretnosti za življenje, temveč tudi predvideva in oblikuje prihodnji razvoj. To vključuje temeljne spretnosti, kot so pismenost in računanje, pa tudi digitalne in jezikovne spretnosti ter širok spekter ključnih kompetenc, ki jih vsakdo potrebuje v vsakdanjem življenju, kot so finančna, zdravstvena in medijska pismenost. UIO zagotavlja spretnosti in učne izkušnje, ki prinašajo številne koristi ter na različne načine podpirajo posameznike v njihovem poklicnem in osebnem življenju.

Združenje EAEA je skupaj s članicami in partnerji razvilo *Evropski okvir za življenjske spretnosti*, ki poudarja potrebo po vseživljenjskem in celostnem učenju za vse. V obdobju nenehnih gospodarskih, tehnoloških in družbenih sprememb morajo vsi ljudje v Evropi nenehno razvijati, nadgrajevati in posodabljati svoje spretnosti za življenje. Pri tem ima lahko pomembno vlogo neformalno in priložnostno UIO, saj izsledki raziskav kažejo, da vse vrste UIO, ne glede na vsebino učenja, spodbujajo razvoj spretnosti za življenje. Ponudniki UIO bi morali v prihodnje še bolj poudarjati te prečne izobraževalne cilje, da bi izpostavili širok nabor kompetenc, ki jih udeleženci lahko pridobijo.

Raziskave in praksa UIO kažejo, da so temeljne spretnosti, kot so računanje, pismenost in digitalne spretnosti, temelj za vseživljenjsko učenje ter razvoj veščin za življenje in delo. Spretnosti za življenje ni mogoče pridobiti na abstrakten ali zgolj teoretičen način, temveč mora posameznik zbirati, preverjati in razpravljati o svojih izkušnjah tam, kjer se dogajajo – v resničnem življenju. Pomembno je upoštevati povezanost spretnosti za življenje z okoljem, saj prav to prispeva k uspešnemu učenju teh spretnosti, kar pomeni, da je treba spretnosti za življenje prilagoditi specifičnim okoliščinam vsake države, skupine in posameznika. Spretnosti se namreč neprestano razvijajo in so odvisne od osebnega, gospodarskega, družbenega in kulturnega okolja.

Mag. Estera Možina, vodja tematskega področja na Andragoškem centru Slovenije, je na spletni platformi EPALE objavila prispevek o življenjskih spretnostih.¹²

Izsledki raziskav

»Naša družba doživlja hitre spremembe, saj razvoj tehnologije napreduje izjemno hitro. Avtomatizacija že vpliva na preoblikovanje trga dela, stroji namreč vse pogosteje prevzemajo rutinska in manj zahtevna opravila. Tehnologija tako dobiva vse pomembnejšo vlogo na številnih področjih življenja, zaradi česar spretnosti hitro zastarijo, ustvarjajo se novi delovni modeli, v ospredje pa prihaja tudi potreba po nenehnem nadgrajevanju spretnosti vse življenje. Na gospodarskem področju

Učni načrt za državljane v Walesu

Prostovoljci in učitelji izobraževalnega centra Oasis so v sodelovanju z Univerzo Južnega Walesa oblikovali program usposabljanja za izobraževalce. Ta je prilagojen potrebam ljudi, ki v Walesu iščejo zatočišče, vsebina programa pa temelji na dejanskih potrebah učečih se.

Begunci in prosilci za azil se ob prihodu v novo državo soočajo z edinstvenimi izzivi in ovirami. Zaradi jezikovnih preprek imajo lahko težave že pri opravljanju osnovnih vsakodnevnih opravil, kot je obisk zdravnika, nekateri pa zaradi prekinjenega izobraževanja potrebujejo tudi osnovno opismenjevanje.

V izobraževalnem centru Oasis pet dni na teden potekajo brezplačni tečaji angleščine za govorce drugih jezikov (ESOL), hkrati izvajajo tudi nov program usposabljanja za izobraževalce. Za številne begunce in prosilce za azil so ti tečaji osrednji socialni prostor, ki jim nudi strukturo, jezikovno podporo in psihološko oporo.

Eden od udeležencev pilotnega programa je povedal: »Ko sem lani prišel sem, sem bil depresiven in tesnoben. Nisem znal angleško. Toda v izobraževalnem centru Oasis se počutim sproščeno in tu sem se naučil veliko. Nudijo mi tečaje ESOL, a najpomembneje je, da so mi pomagali povrniti samozavest. Tega ne bom nikoli pozabil.«¹⁴

smo priča hitrim spremembam v oblikah zaposlovanja, pri čemer so vse pogostejša delovna mesta za določen čas; ne le to, delodajalci vse bolj iščejo delavce s kompetencami, kot sta prilagodljivost in pripravljenost na vseživljenjsko učenje. Demografske spremembe, ki so posledica staranja prebivalstva v EU, narekujejo potrebo po večjih prizadevanjih za krepitev osebnega dobrega počutja in zagotavljanje daljšega, a tudi bolj izpolnjujočega življenja. Za uspešno soočanje z zahtevnimi življenjskimi situacijami morajo evropski državljani nenehno razvijati kompetence za uspešno obvladovanje izzivov, ki jih prinašajo številne spremembe na njihovem delovnem mestu, v zasebnem življenju in družbi. To vključuje spopadanje z negotovostjo, krepitev odpornosti, osebni razvoj, grajenje uspešnih medosebnih odnosov in učenje učenja. Pri pridobivanju teh kompetenc lahko pomembno vlogo igra formalno, neformalno in priložnostno izobraževanje.«¹³

Učenje in izobraževanje v različnih oblikah (formalno, neformalno in priložnostno) je glavno orodje, ki omogoča učečim se razvijati te kompetence ter jim pomaga razvijati njih same kot učeče se posameznike. Le tako bodo lahko prispevali k družbi, ki bo še bolj usmerjena v naravo, javno zdravje in druge temeljne vrednote. Vsem učečim se, tudi tistim, ki so prikrajšani ali imajo posebne potrebe, je treba v vključujočih okoljih zagotoviti ustrezno podporo, da lahko izkoristijo svoj potencial.

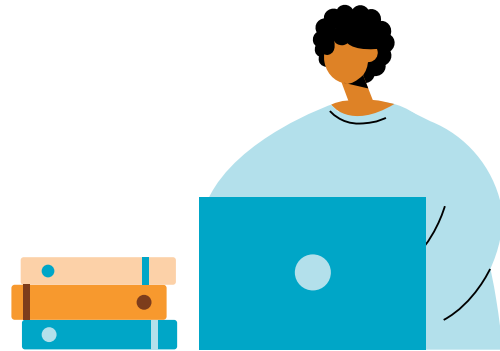
¹³ Sala, A., Punie, Y., Garkov, V., & Cabrera Giraldez, M. (2020). *LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence*. Publications of the Joint Research Centre. Retrieved April 15, 2024, from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>

¹⁴ The Citizen's Curriculum: Empowering adult learners in Wales. (2024, January 5). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.gov.wales/citizens-curriculum-empowering-adult-learners-wales>

DOBRA PRAKSA

Okvir za življenjske spretnosti

V sklopu projekta Življenjske spretnosti odraslih v Evropi¹⁵ je bil razvit okvir za življenjske spretnosti, ki je zasnovan kot praktično orodje za podporo izvajalcem izobraževanja pri uporabi ter razvoju njihovih lastnih metod učenja in poučevanja.

Sporazumevalne zmožnosti

Razumevanje in ustvarjanje pisnega besedila — interakcija in uporaba pisnih informacij v vsakdanjem življenju, doma, na delu in v skupnosti

Digitalne zmožnosti

Poznavanje računalniško in spletno podprtih okolij, sposobnost uporabe digitalnih orodij, medijev in virov, za npr. iskanje podatkov, reševanje praktičnih nalog, ustvarjanje digitalnih vsebin in izdelkov, upravljanje s podatki — sposobnost kritičnega razumevanja značilnosti, načinov in vpliva medijev

Matematične zmožnosti

Prepoznavanje, vključevanje in uporaba matematičnih podatkov v vsakdanjem življenju — uporaba matematike za reševanje problemov, opisovanje, razlaganje in predvidevanje rezultatov

Finančne zmožnosti

Sposobnost upravljanja z denarjem in uporabe informacijskih in svetovalnih storitev za učinkovito upravljanje z lastnimi finančnimi sredstvi

Zmožnosti, povezane z zdravjem

Imeti potrebna znanja in kompetence v skrbi za lastno fizično in psihično zdravje in počutje ter za skrb drugih — poznati načine dostopa in uporabe zdravstvenih storitev — razumeti osnovne zdravstvene informacije (npr. o zdravlilih, o shranjevanju živil)

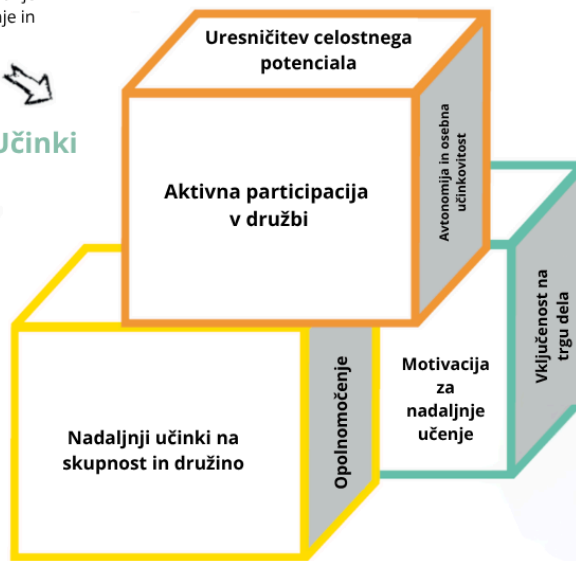
Osebne in medosebne zmožnosti

Upravljanje lastnega življenja, samospoštovanje in sočutje — sposobnost odločanja in reševanja problemov — učinkovito vodenje dialoga z drugimi, reševanje konfliktov in sodelovanja z drugimi ob upoštevanju medsebojnih razlik

Državljske zmožnosti

Razumevanje delovanja demokracije v praksi, sodelovanja v demokratičnih procesih in vključevanja v skupnost — razumevanje in spoštovanje medosebnih verskih in kulturnih razlik

Učinki

Vir: Zloženka Življenjske spretnosti v Evropi. (2017).

<https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/?pid=10220>

Vključevanje, opolnomočenje in socialna pravičnost

Izzivi:

- Naraščajoča socialna neenakost, pomanjkanje vključenosti, marginalizacija.
- Preveč ljudi se sooča z občutkom zapostavljenosti in izključenosti iz aktivnega sodelovanja v družbi.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

Učenje in izobraževanje odraslih ima ključno vlogo pri spodbujanju socialne pravičnosti, sprejemanju raznolikosti in krepitvi vključenosti. Raziskave kažejo, da UIO posameznikom iz depriviligiranih okolij omogoča večjo dostopnost izobrazbe, boljše zaposlitvene priložnosti in višjo kakovost življenja.

Kritično mišljenje in sposobnost reševanja problemov sta ključna za aktivno sodelovanje v procesih demokratične družbe. Aktivna udeležba prispeva k socialni pravičnosti, saj zagotavlja, da so slišani in spoštovani različni glasovi. Transformativno učenje opolnomoči učeče se odrasle, zlasti tiste, ki se doslej niso vključevali v učne dejavnosti, da se dejavneje vključijo v družbo, skupnost, demokracijo, gospodarstvo, umetnost in kulturo.

UIO prispeva k večji socialni mobilnosti, saj podpira tako tiste, ki niso mogli v celoti izkoristiti začetnega izobraževanja, kot tudi tiste, ki so ga, a se želijo v odrasli dobi še

naprej izobraževati. Od usposabljanja za pridobitev temeljnih spretnosti do ponovne vključitve v šolanje in učenja jezikov – UIO z zagotavljanjem prilagodljivih možnosti za učenje, kot so spletni ali večerni tečaji, ponuja številne priložnosti za izboljšanje življenja posameznikov. Poleg tega prispeva k večji enakosti v družbi, ustvarja pravičnejše skupnosti ter spodbuja gospodarsko rast.

UIO ima še posebno velik vpliv na povezovanje ljudi iz različnih družbenih slojev in življenjskih obdobj ter razvoj medsebojnega razumevanja in spoštovanja. Poleg tega je UIO dovolj prilagodljivo, da lahko kritično obravnava vprašanja, kot so enakost spolov, rasna pravičnost in okoljska trajnost. Informirani in kritično angažirani odrasli, ki razumejo vrednost raznolikosti, vključenosti in trajnosti, so bolj opremljeni za aktivno prizadevanje v smeri bolj demokratične, vključujoče in pravične družbe.

Izsledki raziskav I.

»Vloga, ki jo ima izobraževanje odraslih pri opolnomočenju posameznikov, se kaže v krepitvi njihove avtonomije, to pa posameznikom in družbenim skupinam omogoča, da pridobijo večji nadzor nad svojim okoljem pri prizadevanjih za lastno in družbeno blaginjo. ... Naše analize kažejo, da je sodelovanje v neformalnem izobraževanju odraslih razumljeno kot sredstvo za opolnomočenje posameznikov, saj krepi njihovo samozavest, izboljšuje njihove zmožnosti za zaposlitev in povečuje občutek nadzora nad vsakodnevnim življenjem. ... Učinek, ki ga ima izobraževanja odraslih na opolnomočenje učečega se odraslega, je izrazitejši pri tistih z nižjo kot tistih s srednješolsko ali visokošolsko izobrazbo. To pomeni, da morajo politike izobraževanja odraslih za resnično senzitivni pristop do ranljivih skupin resneje upoštevati različne vloge, ki jih lahko ima izobraževanje odraslih pri opolnomočenju ljudi iz različnih družbenih okolij.«¹⁶

DOBRA PRAKSA

Projekt opolnomočenja beguncev za begunce

V Stuttgartu trenutno živi približno 10.000 beguncev. Politika, uprava in civilna družba delujejo z roko v roki, da omogočijo nemoten proces integracije. Mesto Stuttgart izvaja številne prilagojene strategije za integracijo. Med drugim je uvedlo tudi izjemno inovativen pristop – v programu, imenovanem Opolnomočenje (Empowerment)¹⁸, izobraževalne pobude predlagajo in vodijo begunci sami, lokalni deležniki pa jih podpirajo pri organizacijskih vidikih izvedbe, zagotavljanju prostorov in drugih potrebnih sredstev. Na ta način pobuda združuje elemente izobraževanja, hkrati pa krepi zmogljivosti tako med begunci kot tudi v širši civilni družbi. Poleg tega so aktivnosti prilagojene potrebam beguncev, kar je omogočilo vzpostavitev bogatega in raznolikega nabora dejavnosti.

Izsledki raziskav II.

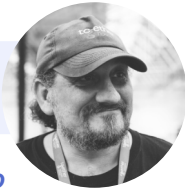
»Nedvomno lahko izobraževanje odraslih z inovativnimi pristopi, strategijami za motivacijo in vključevanje učečih se ter zaveznitvom z vlado in drugimi družbenimi akterji prispeva k spremembam ... Morda je poleg zagotavljanja druge priložnosti, ki spreminja življenja posameznikov in skupin udeležencev, njegova najpomembnejša trenutna naloga soustvarjanje javnega prostora za razpravo o alternativah neoliberalnemu konsenzu, ki pogloblja neenakost in krepi marginalizacijo.«¹⁷

¹⁶ Boyadjieva, P., & Ilieva-Trichkova, P. (2023). Adult education as a pathway to empowerment: Challenges and possibilities. In *Lifelong Learning, Young Adults, and the Challenges of Disadvantage in Europe* (pp. 169-191). Retrieved April 15, 2024, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-14109-6_7

¹⁷ Tuckett, A. (2015). Adult education, social transformation, and the pursuit of social justice. *European Journal of Education*, 50(3), 245–249. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/26609273>

¹⁸ Project »Empowerment Project of Refugees for Refugees.« (2015-2020). Retrieved April 15, 2024, from http://regalennetwork.eu/wp-content/uploads/2022/04/37.-REGALE_Good-Practice-Empowerment-City-of-Stuttgart.pdf

Zgodba učečega se

— Jason, 48, Združeno kraljestvo

“ Jason si je po hudi poškodbi možganov in letih brezdomstva začel ponovno postavljati življenje na noge, ko je s pomočjo organizacije Newground Together dobil priložnost za izobraževanje in nov smisel življenja. Njegov uspeh pri učenju mu ni prinesel le ponudbe za zaposlitev, temveč tudi priložnost, da znova vzpostavi stik s svojo družino.

»Imam dva odrasla sinova, vendar se ju po poškodbi možganov dolgo nisem spominjal. Ko so se moje možganske funkcije začele ponovno vzpostavljati, sem si želel ponovno navezati stik z njima, a me je bilo sram. Začel sem obiskovati tečaj upravljanja objektov, ki je vključeval tudi praktično usposabljanje v podjetju THG Properties v Halifaxu. Naučil sem se skrbeti za vzdrževanje, čiščenje in osnovno upravljanje nepremičnin. Ko sem dobil zaposlitev, sem se dodatno izučil, kako prijavljati poškodbe, organizirati popravila in sodelovati z izvajalci del.

Biti oskrbnik stavb je pomembna naloga. Velika odgovornost je, a hkrati je odličen občutek, ko vem, da z majhnimi dejanji izboljšujem življenje drugih ljudi. To je tudi razlog, zakaj se želim še naprej učiti. Počutim se odgovornega za najemnike in okolje, v katerem živijo. Poleg tega se mi zdi, da imam tako priložnost povrniti pomoč, ki sem jo prejel, s tem da zdaj pomagam svoji skupnosti.

Moji možgani zdaj delujejo precej bolje, čeprav poškodba ostaja. Verjamem, da je prav učenje prispevalo k mojemu okrevanju, saj je spodbujalo moj um k ustvarjanju in krepitvi novih povezav. Poleg tega mi je pomagalo, da sem se spet začel počutiti kot pravi moški in zaradi tega sta moja sinova dobila nazaj svojega očeta.« ”

Zgodba učečega se

— Oleksandra, 42, Ukrajina

“ »Moja pot do izobraževanja odraslih se je začela na nenavaden način. Mlajši sin se ni želel učiti. Psihologinja mi je svetovala, naj mu bom vzor tako, da se tudi sama začnem učiti nečesa novega. Po naključju sem naletela na spletni seminar **Domači slaščičar** in se odločila, da se naučim pripravljati moderne sladice. V našem mestu nisem našla slaščičarskih tečajev, vendar mi je uspelo ujeti zadnjo priložnost za vključitev v sklop več slaščičarskih delavnic, ki jih je organizirala Ljudska univerza Pershyi (v začasno okupiranem mestu Melitopol) v Ukrajini.

»Ugotovila sem, da mi slaščičarstvo zelo ustreza in da sem v tem precej dobra. Zato sem se vpisala na tečaje za osebni razvoj pri omenjeni ljudski univerzi in se naučila načrtovati svojo nadaljnjo pot.« Čez nekaj časa je Oleksandra postala del ekipe Ljudske univerze in učiteljica slaščičarskih tečajev. Čutila je, da se mora vrniti k svoji prvotni izobrazbi učiteljice in začeti delati kot učiteljica poklicnega izobraževanja.

»Vpisala sem se na univerzo, kjer trenutno obiskujem program tehnologija živilske industrije. Po tej prvi učni izkušnji težko razumem, da sem prej lahko živela brez izobraževanja. Zdaj se neprestano udeležujem novih tečajev in programov, tako na strokovnem področju kot za osebni razvoj. Zahvaljujoč učenju, ki sem ga bila deležna na Ljudski univerzi Pershyi, in sodelovanju z njimi kot učiteljica in članica ekipe sem v najtežjih časih leta 2022 ne samo preživela, ampak tudi pridobila nove izkušnje, ki mi koristijo še danes.« ”

Izzivi:

- Pomanjkanje delovne sile z ustreznimi spretnostmi za določena delovna mesta in panoge ter izginjanje številnih delovnih mest, ki zahtevajo nizko stopnjo kvalifikacije in formalne usposobljenosti.
- Potreba po izpopolnjevanju in prekvalifikaciji za zadostitev zahtevam dvojnega prehoda ter drugih sektorjev z visokim povpraševanjem po delavcih.
- Digitalizacija, zeleni prehod, internacionalizacija, storitvena usmerjenost, prilagodljivost delovnih procesov in inovacije postavljajo vse višje in spremenjene zahteve glede kompetenc delavcev.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

Pozitivna povezava med učenjem in delom je očitna; izobraženi delavci so bolj ustvarjalni, inovativni, odporni na stres in produktivni, kar podjetjem prinaša večjo konkurenčnost in uspeh.

Vsi ključni trendi na trgu dela – digitalizacija, zeleni prehod, internacionalizacija, storitvena usmerjenost in prilagodljivost – imajo eno skupno lastnost: zvišujejo in spreminjajo zahteve glede kompetenc delavcev. To sicer ni nič novega, a danes se zahteve spreminjajo in naraščajo hitreje kot kadar koli prej.

Strokovne kompetence je treba redno posodabljati, metakompetence, kot so socialne in komunikacijske kompetence, pa postajajo ključnega pomena. Priznavanje in vrednotenje spretnosti in kompetenc, pridobljenih v okviru priložnostnega in neformalnega UIO, predstavljata pomembno osnovo za prekvalifikacijo in izpopolnjevanje spretnosti.

Skoraj vse raziskave o razvoju trga dela in prihodnosti zaposlovanja potrjujejo, da sta neprekinjeno izobraževanje in učenje na delovnem mestu nepogrešljiva – ne le za zaposlene z nižjo formalno izobrazbo, temveč za vse – če želimo obvladovati neprestane spremembe. Prav tako je UIO pomembno za ljudi, ki so brez zaposlitve, saj krepi odpornost, zmanjšuje negativne posledice izgube samozavesti, ki jo povzročata brezposelnost in neaktivnost na trgu dela. Pomaga posameznikom razviti nove spretnosti in kompetence za napredovanje v karieri in dostop do kakovostnejših delovnih mest.

UIO podpira prehod med brezposelnostjo/ neaktivnostjo in zaposlitvijo, izobraževanjem in delom, izobraževanjem in nadaljnjim učenjem (npr. z UIO na visokošolsko izobraževanje). S tem prispeva k bolj gladkim prehodom, s katerimi se posameznik sooči na svoji poti učenja.

Učenje na delovnem mestu

Leta 2018 je Švica uvedla državni program¹⁹ za spodbujanje učenja temeljnih spretnosti na delovnem mestu. Program podpira podjetja, ki vlagajo v usposabljanje za pridobitev temeljnih spretnosti svojih delavcev, da bi se ti lažje spoprijeli s spremembami na trgu dela. Temelji na pozitivnih izkušnjah švicarskega projekta GO, ki so pokazale, da je učenje temeljnih spretnosti na delovnem mestu izjemno koristno tako za zaposlene kot delodajalce.

Nacionalne smernice kakovosti za temeljna znanja in spretnosti

Avstrijska pobuda za izobraževanje odraslih (Austrian Initiative for Adult Education) je projekt, ki poteka v sodelovanju med avstrijskim zveznim ministrstvom za izobraževanje in devetimi avstrijskimi zveznimi deželami. Cilj pobude je omogočiti odraslim brez temeljnih spretnosti ali zaključenega nižješolskega izobraževanja, da nadaljujejo in dokončajo svojo izbrano izobrazbeno smer. Inovativen pristop projekta temelji na dveh ključnih značilnostih, in sicer na uvedbi enotnih nacionalnih smernic kakovosti za vse tečaje, izvajane v okviru programa, ter zagotovitvi brezplačnih tečajev za udeležence.

— Rebecca, 39, Združeno kraljestvo

“ Ko je bila Rebecca zaposlena kot paznica v zaporu HMP Dovegate, se je vpisala v izobraževalni program menedžmenta v vajeniški obliki. V okviru svojega vajeniškega projekta je uspešno predlagala, da bi v zapor povabili predstavnike lokalne dobrodelne organizacije za šolanje psov pomočnikov Restart Dog Project. Pobuda se je izkazala za izjemno koristno pri izboljšanju počutja zapornikov.

»Ko sem opravljala maturo, nisem vedela, katero karierno pot izbrati, in odločila sem se, da šolanje na univerzi ni prava izbira zame. Kasneje sem to odločitev obžalovala. Ko je bil leta 2017 v HMP Dovegate predstavljen program menedžmenta v vajeniški obliki, sem takoj izkoristila priložnost, da pridobim diplomu in s tem nekaj, kar sem mislila, da ne bom nikoli imela. Ravno sem se vrnila s porodniškega dopusta po rojstvu dvojčkov in želela sem jima biti zgled, da nikoli ni prepozno za učenje.

Odločena sem bila zmanjšati število primerov samopoškodovanja in samomorov v zaporu. Raziskala sem pozitivne učinke, ki jih imajo živali v procesu rehabilitacije in pripravila poslovni načrt za uvedbo programa šolanja psov pomočnikov. Moja ideja se je izkazala za izjemno uspešno, saj so ob začetku programa zaporniki svoje duševno zdravje ocenili z oceno 4 od 10, zdaj pa ga ocenjujejo z 8 od 10.

Pridobljena kvalifikacija s področja menedžmenta je bila ključna za moje napredovanje na položaj višje vodje projektov v podjetju HMP Dovegate. Slika s podelitve diplome, kjer stojim s svojima otrokoma, zdaj visi na steni moje pisarne in mi nariše nasmeh na obraz vsakič, ko jo pogledam.« ”

Zgodba učečega se

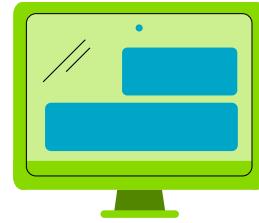
— Korina, 40, Grčija

»Grčija ponuja veliko priložnosti za izobraževanje odraslih. Poleg univerz obstajajo tudi institucije in akademije, kjer se odrasli lahko udeležijo strokovnih izobraževalnih programov za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo.

V primerjavi s preteklimi leti je izobraževanje zdaj bolje organizirano, dostopno vsem in voden s strani dobro usposobljenih izobraževalcev. Kljub napredku pa je z dodatnimi prizadevanji še možna izboljšava.

V izobraževalni organizaciji Odyssea Academy sem bila vključena v program Oglaševanje na socialnih omrežjih. Čeprav je bilo to zame novo področje, je bila interakcija med udeleženci in izvajalci izobraževanja odlična ves čas programa, zaradi česar so bila vsa srečanja prijetna, vsebina pa razumljiva. Izobraževalci so bili zelo dobro organizirani in so imeli poglobljeno znanje o trgu pa tudi o poslovnem okolju. Z veseljem bi se udeležila še kakšnega programa.«

Izzivi:

- Potreba po uporabi in razumevanju digitalnih orodij v vsakdanjem življenju in pri delu.
- Nove tehnologije (na primer umetna inteligenca) preoblikujejo trg dela in bistveno spreminjajo naravo ter prihodnost izobraževanja in usposabljanja.
- Digitalizacija vsakdanjega življenja, na primer pri bančništvu in plačilih, samopostrežnih blagajnah v supermarketih, komunikaciji in celo pri elektronskem glasovanju, povzroča izključenost številnih posameznikov, zlasti tistih, ki nimajo dostopa do tehnologije, širokopasovnega interneta ali digitalnih spretnosti.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

Razumevanje priložnosti, izzivov in vpliva digitalizacije na delo in učenje je pomembno za vse odrasle in ključnega pomena, če želimo podpirati zaposljivost, socialno vključenost in aktivno državljanstvo. Vsak posameznik danes potrebuje zadostno raven digitalnih kompetenc, da lahko aktivno sodeluje v družbi.

Združenje EAEA je zaskrbljeno, saj »44 % evropskega odraslega prebivalstva nima osnovnih digitalnih spretnosti.«²⁰ Odrasli, ki nimajo zadostnega znanja na tem področju, so izpostavljeni visokemu tveganju za socialno izključenost. »Več kot 70 % podjetij je navedlo, da jim prav pomanjkanje zaposlenih z ustreznimi digitalnimi spretnostmi predstavlja oviro pri izvedbi investicij. Evropa se sooča tudi s pomanjkanjem digitalnih strokovnjakov, ki bi lahko razvijali napredne tehnologije v korist vseh državljanov.«²¹

Sposobnost uporabe digitalnih orodij bo v naslednjih petih letih ključnega pomena. Vendar pa možnost izkoriščanja priložnosti, ki jih prinaša digitalizacija, ni enakomerno porazdeljena. Odrasli v ranljivih in marginaliziranih situacijah se lahko v prihodnosti znajdejo v dvojno slabšem položaju, bodisi zaradi pomanjkanja ozaveščenosti o teh spremembah bodisi zaradi pomanjkanja sredstev za prilagoditev. EAEA poudarja pomen zagotavljanja dostopa do izobraževanja in usposabljanja – tako za osnovne kot tudi srednje in napredne digitalne spretnosti – za vse odrasle.

Digitalne spretnosti ne zajemajo le obvladovanja digitalnih orodij, temveč je za pozitivno in varno uporabo digitalizacije ključno tudi razumevanje digitalnih izzivov, kot so algoritmi, lažne novice in spletni informacijski mehurčki.

Tehnologija temeljito spreminja prihodnost poučevanja in učenja, saj ponuja številna orodja za izboljšanje načina izobraževanja, poučevanja in pridobivanja znanja. Izobraževalci morajo izkoristiti ta orodja za izboljšanje svojega dela, oblikovanje skupnosti, ki temelji na praksi ter izmenjavo znanja in spretnosti. Zato je ključnega pomena izboljšati dostop do infrastrukture in ustreznega usposabljanja. Spletno učenje ponuja številne priložnosti, vendar mora biti kakovostno zasnovano in izvedeno – dobro e-učenje ni zgolj *poceni alternativa*, temveč zahteva premišljen razvoj in implementacijo z uporabo ustreznih metodologij. Poleg tega učenje v živo še vedno ostaja ključen del UIO.

²⁰ Towards 2023: the European Year of Skills. (2022). Retrieved April 15, 2024, from <https://data.europa.eu/en/publications/datastories/towards-2023-european-year-skills>

²¹ European Commission. (2023). Digital skills and jobs. Retrieved April 16, 2024, from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-skills-and-jobs#:~:text=The%20European%20Commission%20has%20set>

Izsledki raziskav

»Če so digitalne spretnosti danes potrebne v večini osebnih in poklicnih dejavnosti, raziskave napovedujejo nadaljnjo rast povpraševanja po digitalnih spretnostih na področju zaposlovanja in kariernega razvoja. To pomeni, da postaja digitalna pismenost osrednji del prečnih spretnosti (OECD, 2021). Še več, specializirana področja IKT se postopoma vključujejo v sklop digitalnih spretnosti za državljane, kot to prikazuje najnovejša različica DigComp 2.2,²² ki že vključuje umetno inteligenco kot pomembno referenco. Kljub napredku in prizadevanjem za razširitev digitalizacije ter izboljšanje kvalifikacij na tem področju kazalniki digitalnih spretnosti v Evropi še vedno močno zaostajajo za cilji, ki si jih je EU postavila kot merilo za doseganje uspešne digitalne prihodnosti. Zato bosta prekvalifikacija in izpopolnjevanje na področju digitalnih spretnosti ob podpori jasnih strategij vseživljenjskega učenja postala ključna trenda v prihodnosti.«²³

DOBRA PRAKSA

Projekt Digitalna vas

Projekt Digitalna vas (Digital Village) krepi digitalne kompetence posameznikov s pristopom, ki temelji na skupnosti. Cilj projekta je prebivalcem občinskih stanovanj omogočiti preprost in dostopen način za postavljanje vprašanj v zvezi z digitalizacijo ter reševanje digitalnih težav, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju.

Dva strokovnjaka s področja digitalnih tehnologij z ljudskih univerz zagotovita vse potrebno gradivo in opremo (prenosnike, tablične računalnike, pametne telefone in brezplačni Wi-Fi) ter nudita digitalne svetovalne storitve (Digi-Info-Stand)²⁴ na dvoriščih večjih občinskih stanovanjskih blokov. Svetovanja trajajo 2–3 ure naenkrat, pri čemer prebivalci lahko zastavljajo vprašanja in na kraju samem dobijo rešitve za svoje digitalne težave. V tem projektu ni vnaprej določenega kurikuluma, temveč udeleženci prihajajo s svojimi vprašanji in izzivi, mentorji pa nudijo preproste in praktične rešitve na licu mesta. Posebnost tega projekta je, da digitalizacijo obravnava kot samostojno temo, namesto da bi jo uporabljal zgolj kot orodje za poučevanje drugih vsebin (kot npr. učenje jezikov s pomočjo digitalnih orodij). Projekt se neposredno sooča z izzivi digitalne transformacije družbe in dejstvom, da veliko ljudi ne dohaja hitrih sprememb, ki jih prinaša digitalizacija.

²² Digital Competence Framework for Citizens (Dig-Comp). (2018). Retrieved April 15, 2024, from https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp/digcomp-framework_en

²³ Fernandez Sanz, L. (2023). Digital skills: A deep-dive. Digital Skills Jobs Portal. Retrieved April 15, 2024, from <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/latest/briefs/digital-skills-deep-dive>

²⁴ Digi-Infotage. (2021-2022). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.vhs.at/de/digiinfotag>

Demografske spremembe in migracije

Izzivi:

- Demografske spremembe, vključno s staranjem prebivalstva v Evropi, migracijami in urbanizacijo, močno obremenjujejo javno infrastrukturo, stanovanjski trg in socialne storitve. To povzroča skrbi glede vzdržnosti socialnih sistemov, socialne kohezije, občutka varnosti in okoljskih vprašanj.
- Izzivi, povezani s staranjem prebivalstva v Evropi, vplivajo tudi na pokojninske sisteme, zdravstveno varstvo in trg dela. Hkrati so nujni ukrepi za aktivno staranje, ki bodo starejšemu prebivalstvu omogočili dejavnejše sodelovanje v družbi in nadaljnji prispevek k skupnosti.
- Zaradi poznejšega upokojevanja se Evropa sooča s spremembami v strukturi delovne sile, ki zahtevajo prilagoditve politik zaposlovanja in delovnih praks, da bi omogočili starosti primerne oblike dela s poudarkom na zdravju in dobrem počutju zaposlenih. Kljub podaljšanju delovne dobe mnoge panoge še vedno zaznavajo pomanjkanje delovne sile. Države ta primanjkljaj rešujejo s spodbujanjem priseljevanja visoko usposobljenih migrantov in omejujejo priseljevanje manj kvalificiranih oseb. To še dodatno krepi beg možganov iz manj razvitih regij sveta.
- Velik del prebivalstva politike, ki urejajo sprejemanje in vključevanje migrantov, prepoznava kot nezadostne ali neuspešne. Migranti se še vedno soočajo z odporom večinske družbe, neustreznim in neenakim dostopom do trga dela, težavami pri priznavanju kvalifikacij in

spretnosti, pomanjkanjem učnih priložnosti za osnovne jezikovne in življenjske spretnosti. Spodbujanje medsebojnega razumevanja med priseljenci in lokalnimi prebivalci ter krepitev socialne kohezije in vključenosti v raznoliki družbi ostajata ključni politični vprašanja.

Vloga učenja in izobraževanja odraslih:

UIO spodbuja aktivno staranje in razvoj skupne vizije za dejavno sodelovanje vseh Evropejcev. Učenje v poznejših letih ima ključno vlogo pri ohranjanju kognitivnih in socialnih kompetenc. Raziskave kažejo, da so starejši, ki se učijo, bolj aktivni, imajo več socialnih stikov, pogosteje opravljajo prostovoljno delo, ostajajo dlje zaposleni in so v boljšem zdravstvenem stanju. Učenje lahko celo pomaga pri preprečevanju demence. Družba, ki si prizadeva za vključenost, mora vsem generacijam zagotavljati kakovostne učne priložnosti. To zahteva ustrezne politične okvire, financiranje, podporne strukture in dostopnost, vključno z ekonomskimi analizami, ki temeljijo na relevantnih raziskavah.

Priložnosti za učenje lahko vključujejo tudi medgeneracijsko učenje, ki omogoča tako starejšim in izkušenim posameznikom kot mladim, da pridobijo drug od drugega znanje

in izkušnje. Rezultati teh učnih procesov lahko prispevajo k večji medgeneracijski solidarnosti.

Učenje in izobraževanje odraslih ima ključno vlogo pri premagovanju izzivov, povezanih z migracijami v Evropo in znotraj nje. UIO zagotavlja varen prostor za razprave, medkulturni in transkulturni dialog ter tako spodbuja, da se prebivalci in priseljenci učijo drug od drugega. Pomaga migrantom, prosilcem za azil in beguncem, da spoznajo kulturo in običaje svoje nove države, hkrati pa omogoča lokalnemu prebivalstvu, da bolje razume in ceni raznolikost kultur. To prispeva k razvoju posvetovalne demokracije.

Dostopne in cenovno ugodne učne priložnosti za migrante, skupaj s priznavanjem in vrednotenjem predhodno pridobljenih spretnosti in znanj, so ključnega pomena. UIO deluje kot povezovalni člen med migranti, ponudniki storitev in družbo ter tako omogoča pridobivanje spretnosti in vključevanje v družbo, še posebno za ranljive skupine in priseljence. Evropa mora dati prednost dostopnemu učenju in jezikovnemu usposabljanju za migrante, da bi spodbudila njihovo aktivno sodelovanje v družbi in na trgu dela ter preprečila beg možganov iz manj razvitih regij Evrope in sveta. UIO igra tudi ključno vlogo pri uresničevanju potenciala visoko usposobljenih migrantov v korist širše družbe.

Obenem mora UIO zagotoviti prostor za posameznike in skupnosti, ki se zaradi migracij počutijo izločene ali ogrožene, in jim zagotoviti podporo pri pridobivanju kompetenc, potrebnih za razumevanje procesov migracije in vključevanja. Ta podpora vključuje boj proti lažnim novicam in drugih oblikam zavajajočih informacij, pa tudi spodbujanje spretnosti za življenje, kot so empatija, kritično mišljenje in aktivno državljanstvo. Poleg tega lahko UIO pomembno prispeva k izboljšanju delovnih razmer za vse zaposlene, s čimer zmanjšuje konkurenco med različnimi družbenimi skupinami in pomaga preprečevati beg možganov v določenih poklicih.

Raziskave

Berman, R. (2023). Taking adult education classes linked to lower dementia risk later in life. Retrieved July 12, 2024, from <https://www.medicalnewstoday.com/articles/taking-adult-education-classes-lower-dementia-risk#How-adult-education-may-help-prevent-dementia>

Dury, S., De Donder, L., De Witte, N., Buffel, T., Jacquet, W., & Verté, D. (2015). To volunteer or not: The influence of individual characteristics, resources, and social factors on the likelihood of volunteering by older adults. *Non-profit and Voluntary Sector Quarterly*, 44(6), 1107-1128.

Granderath, J. (2022). Social Cohesion through Education? On the Value of Adult Learning and Education as a Resource in Meeting Grand Societal Challenges in Germany (Doctoral dissertation).

Hennekam, S. (2015). Career success of older workers: The influence of social skills and continuous learning ability. *Journal of Management Development*, 34(9), 1113-1133.

Jurkova, S. (2019). Transcultural competence as transformative learning for building an inclusive society. *Transcultural*, 2019, 08-22.

Katzman, R. (1993). Education and the prevalence of dementia and Alzheimer's disease. *Neurology*, 43(1_part_1), 13-13.

Zgodba učečega se

— Fakhra, Združeno kraljestvo

“ Fakhra ob selitvi v Združeno kraljestvo leta 2010 ni znala angleško, prav tako pa ni imela samozavesti, da bi raziskovala svet izven svojega domačega okolja. Ko je kmalu po rojstvu svojega tretjega otroka izgubila moža, ji je prav izobraževanje odraslih omogočilo pot do neodvisnosti. »Ko sem začela obiskovati tečaj angleškega jezika za govorce drugih jezikov (ESOL) v okviru centra za izobraževanje odraslih Oldham Council's Lifelong Learning Service, nisem znala govoriti angleško. Nisem imela samozavesti, da bi sama hodila po nakupih in sem se vedno zanašala na svojega moža. Ob misli na razna dogovarjanja za preglede ali sestanke sem občutila paniko in si nisem upala dvigniti telefona. Po moževi smrti sem bila v hudi stiski, ki je trajala dolgo časa. Sama sem skrbela za tri otroke. Po obisku pri zdravniku sem začela jemati antidepressive, kar mi je pomagalo, da sem se začela počutiti bolje. Ponovno sem obiskala center za izobraževanje odraslih Lifelong Learning Service in se vpisala v dodatne tečaje. Želela sem si pridobiti samozavest in najti zaposlitev, da bi lahko skrbela za svojo družino. Učenje angleškega jezika mi je omogočilo, da sem pridobila dodatne kvalifikacije, zaposlitev v socialnem varstvu, finančna sredstva in nove prijatelje. Danes samozavestno govorim z učitelji svojih otrok in pomagam drugim v skupnosti pri razumevanju uradnih dokumentov, saj jim berem in razlagam dopise, ki jih prejmejo. Moji prijatelji so opazovali moj napredek in mi pravijo, da občudujejo moje dosežke. Vedno jim rečem: 'Če zmorem jaz, zmore vsak, saj nikoli nisem verjela, da bom zmogla vse to.' Ponosna sem na vse, kar sem dosegla, in vem, da bi bil moj mož zelo ponosen name.« Julie Miller, izvajalka izobraževanja na centru za izobraževanje odraslih, je dejala: »Fakhra je izjemen vzor svoji mladi družini in članom lokalne skupnosti. Vedno podpira sošolce in jih spodbuja, naj se vključijo v dodatne tečaje, ki bi jim pomagali pri njihovem razvoju. Fakhra je strastna zagovornica vseživljenjskega učenja in s samozavestjo deli svoje izobraževalne izkušnje z drugimi.« ”

Zgodba učečega se

— Marija, 75, Slovenija

“ Marija v mladosti ni imela pogojev niti denarja za študij. To svojo veliko željo si je lahko uresničila šele po upokojitvi, ko se je vpisala na redni študij umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti. Ena njenih najlepših izkušenj v tem času je bila, ko je šla na izmenjavo Erasmus v Firence za deset mesecev. Že prej se je učila italijansko, potem je jezik utrjevala še v Rimu, kamor je hodila na tečaj, saj je bil študij samo v italijanščini.

Ko je diplomirala, je zelo pridobila na samozavesti, njeno učenje pa se še zdaleč ni končalo. Udeležuje se delavnic spoznavanja divje hrane za samooskrbo, sodeluje v samooskrbni skupini in vrtnari. Naučila se je že vrste jezikov, med drugim tudi ruščine in španščine. Hodi na telovadbo in čigong, uči se Feldenkraisove metode, zanimajo jo predavanja o prehrani, filmi, zaljubljena je v gledališče in še in še bi lahko naštevali.

Je strastna bralka, redna obiskovalka glasbenih koncertov in različnih razstav, pa tudi prostovoljka v številnih ustanovah. Veliko hodi v hribe, kamor spremlja slepe in slabovidne. Kar trinajstkrat je bila na poti do Santiaga de Compostela, se povzpela na Kilimandžaro in obredla še številne druge gore. O svojih dogodivščinah objavlja članke in jih opremlja s čudovitimi fotografijami.

Tri mesece svojega življenja je preživela celo v avstralski divjini. Zanimalo jo je, kako je tam, zato je znanega lovca na krokodile enostavno pregovorila, da je lahko pri njem dva meseca delala kot prostovoljka.

Čeprav je Marija že krepko zakoračila v svoja sedemdeseta leta, bremen starosti ne priznava. Prav zavoljo vseživljenjskega učenja se počuti bistveno mlajšo in se rada druži z mladimi. Leta 2011 je dobila priznanje Andragoškega centra Slovenije (ACS) za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih. Od tedaj se kot ambasadorica učenja vključuje v dejavnosti ACS za promocijo učenja in znanja. Znana je po svoji stalni dobri volji in nalezljivem nasmehu.

Izobraževanje odraslih ter evropske in mednarodne politike

Kot dokazuje ta manifest, je učenje in izobraževanje odraslih ključno za izvajanje večine evropskih in mednarodnih politik.

Zeleni prehod

UIO prispeva k zelenemu prehodu z razvijanjem spretnosti za trajnostno in okolju prijazno gospodarstvo. Izobraževalne ponudbe se osredotočajo na področje zelenih spretnosti in ozaveščanja, vključno s predelavo in reciklažo, pa tudi izobraževanjem potrošnikov, sodelovanjem civilne družbe, pripravo odraslih na aktivno sodelovanje v panogah, ki dajejo prednost okoljski trajnosti in bolj trajnostnemu načinu življenja.

Digitalni prehod

V kontekstu digitalnega prehoda UIO igra ključno vlogo pri zagotavljanju digitalne pismenosti in spretnosti, ki so bistvene za tehnološko napredno družbo in trg dela. V številnih državah so digitalne spretnosti ključne za pridobivanje informacij, dostop do (javnih) storitev, komunikacijo, nakupovanje in druge vsakodnevne dejavnosti. Umetna inteligenca bo še dodatno povečala potrebo po digitalnih spretnostih, vključno s sposobnostjo navigacije v digitalnem okolju, kjer je vse pogosteje prisotna manipulacija.

Cilji trajnostnega razvoja

UIO je nujno za uresničitev vseh ciljev trajnostnega razvoja. S spodbujanjem vseživljenjskega učenja, odpravljanjem vrzeli v znanju in krepitvijo vključenosti UIO prispeva k širši agendi trajnostnega razvoja, ki jo je oblikovala OZN.

Evropski steber socialnih pravic

Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje predstavljajo prvo načelo Evropskega stebra, kar kaže na tesno povezanost med socialnimi pravicami, enakimi možnostmi in učenjem. Učenje in izobraževanje odraslih omogoča boljši dostop do trga dela in več možnosti za sodelovanje na drugih področjih življenja, na primer v demokratičnih procesih in pri aktivnem državljanstvu.

Evropska agenda o spretnostih

UIO ima ključno vlogo pri uresničevanju ciljev Evropske agende o spretnostih, saj posameznikom omogoča priložnosti za pridobivanje in nadgradnjo spretnosti. Z zagotavljanjem terenskega dela, spretnosti za življenje in učnih metod, osredotočenih na učečega se, so organizacije UIO v ospredju ustvarjanja *učeče se Evrope*.

Poti izpopolnjevanja

UIO igra ključno vlogo pri izvajanju strategije Poti izpopolnjevanja. Prilagodljivi programi za pridobivanje osnovnih spretnosti in spretnosti za življenje, terensko delo in ocenjevanje spretnosti omogočajo opolnomočenje posameznikov ter dostop do boljših zaposlitvenih možnosti in kakovostnejšega življenja.

Politike na področju učenja in izobraževanja odraslih

CONFINTEA VII – Marakeški akcijski načrt – krepitev transformacijske moči učenja in izobraževanja odraslih

Na sedmi mednarodni konferenci o izobraževanju odraslih, ki je bila 17. junija 2022, so predstavniki več kot 140 držav sprejeli Marakeški akcijski načrt in se s tem zavezali k uresničevanju pravice do vseživljenjskega učenja.

Obvezali so se, da bodo znatno povečali delež odraslih v izobraževanju in finančna sredstva, namenjena učenju in izobraževanju odraslih. Civilna družba in organizacije UIO iz celega sveta (predstavnica za Evropo je EAEA skupaj z njenimi članicami) sodelujejo z vladami in jim nudijo podporo pri uresničevanju te ambiciozne vizije.

Evropski program za učenje odraslih

Evropski program za učenje odraslih (EPUO) poudarja pomen UIO pri spodbujanju socialne vključenosti, razvoju aktivnega državljanstva in nenehnem osebnem razvoju. EAEA in njene članice so med ključnimi akterji pri izvajanju omenjenega programa. UIO izvaja aktivnosti za doseganje, podporo in opolnomočenje tistih, ki so najmanj vključeni v izobraževanje in zaposlitev, in tistih, ki so imeli najmanj koristi od začetnega izobraževanja.

EAEA evropskim in nacionalnim oblikovalcem politik priporoča:

- Prepoznajte koristi in pomen neformalnega učenja in izobraževanja odraslih za posameznika, skupnost in družbo – za demokracijo, trg dela, zdravstveni sistem in druga ključna področja.
- Prepoznajte, da večjih izzivov, s katerimi se sooča Evropa, ni mogoče rešiti brez učenja in izobraževanja odraslih.
- Prepoznajte učenje in izobraževanje odraslih kot ključno politično prioriteto za Evropo.
- Upošteвайте, da koncept spretnosti zajema široko paleto učenja za delo in življenje.
- Uporabite Evropski semester kot ključni instrument za podporo in razvoj UIO.
- Evropski izobraževalni prostor spremenite v resnični evropski prostor za vseživljenjsko učenje, v katerem imajo vsi sektorji enakovreden položaj in prioriteto.
- Pri izvajanju Evropskega stebra socialnih pravic se osredotočite na državljane in poudarite vlogo vseživljenjskega učenja.
- Spodbujajte sodelovanje med državami ter podporo vseživljenjskemu učenju v evropskem okolišju in drugih delih sveta.
- Povečajte sodelovanje, soustvarjanje in medsebojno učenje politik, praks in raziskav.
- Vzpostavite in/ali izboljšajte državljanski dialog za učenje odraslih ter podporo civilnodružbenim organizacijam.
- Razvijte in izvajajte primerne sisteme upravljanja in financiranja, da omogočite navezovanje stikov, zagotavljanje kakovosti in povečevanje vključenosti v vseživljenjsko učenje.
- Vlagajte ustrezna finančna sredstva v UIO in to razumite kot naložbo, ne kot strošek.
- Vzpostavite skladne sisteme za vseživljenjsko učenje, ki omogočajo napredovanje, tudi s pomočjo vrednotenja in ugotavljanja znanja.
- Financirajte in podpirajte učenje v skupnostih.
- Oblikujte finančne spodbude za institucije, ki izvajajo UIO, da razvijajo in ponujajo tečaje podnebne pismenosti za odrasle.
- Ozaveščajte o izobraževalnih programih o podnebnih spremembah, ki odrasle opolnomočijo za sprejemanje konkretnih ukrepov pri reševanju podnebnih izzivov v svojih skupnostih.
- Podprite skupnostne pobude, ki vključujejo odrasle v trajnostne projekte, kot so skupnostni vrtovi, energetska učinkovitost stavb in programi zmanjševanja odpadkov.
- Zagotovite stalni strokovni razvoj za izobraževalce odraslih s poudarkom na pedagoških metodah, ki spodbujajo preobrazbene procese, demokracijo in mir.
- Spodbujajte mreže medvrstniškega učenja in mentorske programe za izmenjavo najboljših praks in inovacij v UIO.

Manifest za učenje odraslih *v 21. stoletju*

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Mundo-J, Rue de l'Industrie 10, 1000 Brussels
<https://eaea.org/>